

Ελευθερία της έκφρασης με προϋποθέσεις;

του Πέτρου Ι. Παραρά

Η για τρίτη φορά προώθηση στη Βουλή του νομοσχεδίου για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξеноφοβίας, που επιδιώκει η αριστερά δια του υπουργού της, θέτει εκ νέου το ζήτημα αν είναι σκόπιμη η ποινικοποίηση τελικά της ελευθερίας του λόγου, με τον Πάσχο Μανδραβέλη να διατυπώνει το ερώτημα: «Μας χρειάζεται ακόμη ένας νόμος που να ποινικοποιεί την έκφραση;» (Καθημερινή, 14.5.2013).

Σχετικός προβληματισμός έχει αναπτυχθεί και στη Γαλλία, όπου ισχύουν νόμοι που καταδικάζουν κάθε έκφραση γνώμης που αμφισβητεί την γενοκτονία των Εβραίων (1990), αναγνωρίζουν την γενοκτονία των Αρμενίων (2001) ή θεωρούν ως έγκλημα κατά της ανθρωπότητας την από δυτικά κράτη κατά το παρελθόν εμπορία νέγρων (2001). [αν ψηφισθεί ο νόμος αυτός θα καταδικαστώ επειδή χρησιμοποίησα την λέξη "νέγρος";]

Η σκοπιμότητα της ψήφισης τέτοιων νόμων (lois mémorielles) ανακινήθηκε με αφορμή την άδικη επίθεση κατά Γάλλου ιστορικού για το βιβλίο του σχετικά με την δουλεία των νέγρων (2004). Από το έτος, λοιπόν, 2005 διαπρεπείς Γάλλοι, ιστορικοί, διανοούμενοι και ακαδημαϊκοί (Vernant, Veyne, Vidal-Naquet κλπ) του αριστερού χώρου, ζήτησαν την κατάργηση όλων αυτών των νόμων. Στο θέμα επανήλθε ο ακαδημαϊκός Pierre Nora (Le Monde, 11.10.2008), διευθυντής του έγκριτου αριστερού περιοδικού " Le débat", ο οποίος καταδικάζει μεν ευθέως, όπως όλοι μας, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που σωστά δεν παραγράφονται, είναι όμως αντίθετος στο να εφαρμοσθούν αναδρομικά οι νόμοι αυτοί που, κατ' ουσίαν, ξαναγράφουν την ιστορία, τις περισσότερες δε φορές με κριτήρια πολιτικά. Τον Nora ακολούθησαν οι Hobsbawm, Barnavi, Carrère d'Encausse κλπ., δηλαδή προσωπικότητες που κινούνται σαφώς στον ίδιο χώρο (βλ. περισσότερα στο περιοδ. «Δικαιώματα του Ανθρώπου», Ν° 39/2008, σελ. 1045 επ).

Η γαλλική, λοιπόν, αριστερά είναι αντίθετη με τους νόμους « μνήμης», αφενός διότι η ιστορία δεν γράφεται μέσα στη Βουλή, αφετέρου δε διότι τέτοιοι νόμοι υπηρετούν τελικά πολιτικές σκοπιμότητες (Sarkozy), ενώ παράλληλα θέτουν

σε κίνδυνο το ύψιστο αγαθό του ανθρώπου: την ελευθερία του λόγου που είναι η σπουδαιότερη από τις «preferred Freedoms» στην Αμερική. Κατά δε τον διάσημο Justice Cardoso « Freedom of thought and speech is the matrix, the indispensable condition, of nearly every other form of freedom».

Πρόσφατη μάλιστα απόφαση του γαλλικού Συνταγματικού Συμβουλίου (28.2.2012) δέχθηκε ότι η τελευταία τροποποίηση του ισχύοντος νόμου περί ελευθεροτυπίας του 1881, η οποία τιμωρεί, με ποινή φυλάκισης ενός έτους και πρόστιμο 45.000€, αυτούς που αμφισβητούν ή υποβαθμίζουν την ύπαρξη εγκλημάτων γενοκτονίας που προβλέπονται από το νόμο, είναι αντισυνταγματική, διότι παραβιάζει την ελευθερία της έκφρασης. Τονίζει δε το Δικαστήριο αυτό ότι η ελευθερία έκφρασης αποτελεί προϋπόθεση για την Δημοκρατία, αλλά και εγγύηση για τις άλλες ατομικές ελευθερίες, ώστε οι όποιοι περιορισμοί πρέπει να είναι μόνον οι απολύτως αναγκαίοι. Την ίδια περίοδο και η εφημ. “Le Monde” (23.12.2011) αντέδρασε άμεσα, χαρακτηρίζοντας άχρηστους όλους αυτούς τους νόμους.

Σε μας, το ως άνω νομοσχέδιο υποστηρίζεται ευθέως από τους αριστερούς πολιτικούς, σε αντίθεση δηλαδή με τους Γάλλους του ίδιου χώρου, διατυπώνονται όμως και επιφυλάξεις στον τύπο, σε ό,τι αφορά την ελευθερία έκφρασης, ιδίως δε την ελεύθερη άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, αλλά και ως προς το τελείως αόριστο περιεχόμενο του όρου «εχθροπάθεια». Η χειραγώγηση όμως αυτή του λόγου εκβάλλει στον αυταρχισμό. Η τρίχρωμη λοιπόν Κυβέρνηση δεν μπορεί να φυλακίσει αζημίως την όποια σκέψη της Κικής Δημοουλά.

Να συμπληρώσω ότι η σοβαρότατη διαμάχη γύρω από τους γάμους ομοφυλοφίλων, για τους οποίους ιδιαίτερα είχε επιμείνει η γαλλική αριστερά (προεκλογική δέσμευση Hollande) και πρόσφατα έγινε νόμος του κράτους, κατέληξε στο τέλος, όπως αναγνωρίζεται (Le Monde, 19.4.2013, σελ. 18-19), υπέρ της, αντίθετης στον θεσμό αυτό, Δεξιάς και ακόμη παραπέρα, βλ. το πρόσφατο κίνημα « Γαλλική Άνοιξη».

Ο Πέτρος Ι. Παραράς
είναι επίτιμος αντιπρόεδρος του
Συμβουλίου Επικρατείας και
Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου